

KIRAHVI KATUUN JA KANKAALLE

Monikulttuurisen taidekasvatusleirin tuottaminen Mäki-Matin perhepuistossa

Helena Kivelä

Opinnäytetyö

Humanistinen ammattikorkeakoulu

Kulttuurituotannon koulutusohjelma

(240 op.)

11/2009

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kulttuurituotannon koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä(t) Helena Kivelä	
Työn nimi Kirahvi katuun ja kankaalle: monikulttuurisen taidekasvatusleirin tuottaminen Mäki-Matin perhepuistossa	
Työn ohjaaja(t) Molla Walamies, Sanna Pekkinen	Sivumäärä 37 + liitteet 5 sivua
Tiivistelmä <p>Toiminnallinen opinnäytetyö arvioi ja kuvaa monikulttuurisen taidekasvatusleirin suunnittelua ja toteutusta Mäki-Matin perhepuistossa kesällä 2009. Taidekasvatusleiri järjestettiin osana Mäki-Matin perhepuiston 30-vuotisjuhlavuotta, jonka kunniaksi puistossa tehtiin laajoja kunnostustöitä ja perusparannuksia. Taidekasvatusprojektissa oli mukana Jyväskylän Kulttuurianta, Mäki-Matin perhepuisto sekä Jyväskylän kaupungin katu- ja puisto-osasto.</p> <p>Monikulttuurisen taidekasvatusleirin tavoitteena oli, että lapset ja nuoret saivat tehdä puistosta oman näköisensä paikan. Projektissa pyrittiin lapsilähtöiseen työskentelyyn ja aikuisilla oli vain suunnannäyttäjän rooli. Leirille haluttiin mukaan myös maahanmuuttajanuoria, jolloin se sai monikulttuurisia sävyjä. Näille nuorille haluttiin tarjota mielekästä tekemistä kesäksi ja rohkaista heitä suomenkielen puhumiseen lapsiryhmän kanssa työskennellessä. Koko projektissa huomioitiin sukupolvien kohtaaminen, jolloin pienet lapset, nuoret ja aikuiset yhdistävät voimansa ja erityisosaamisensa yhteisen lopputuloksen aikaansaamiseksi.</p> <p>Leirin aikana suunniteltiin puistoon rakennettavalle uudelle näyttämölle seinäkankaat, joiden ulkonäkö syntyi lasten ja nuorten piirtämisestä akvarellimaalauksista sekä leirillä otetuista valokuvista. Leirin toisena osana tehtiin puiston viereiselle kadulle suuri katumaalaus. Katumaalauksen tarkoituksena oli olla pohjana leirin jälkeen järjestetyille katumaalaustahtumalle, jolloin halukkaat saivat tulla täydentämään maalausta ja jättämään oman kädenjälkensä katuun.</p> <p>Opinnäytetyössä arvioidaan tuottajan ja muiden yhteistyökumppaneiden näkökulmasta miten leiri onnistui ja miten sen tavoitteet toteutuivat. Työ pohtii myös sitä, onko leirillä tulevaisuutta ja voisiko siitä tulla jokavuotinen tapahtuma.</p>	
Asiasanat Taidekasvatus, lastenkulttuuri, monikulttuurisuus, yhteisötaide	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Cultural Management and Production Degree Programme

ABSTRACT

Author(s) Helena Kivelä	
Title Giraffe on to the street and on to the canvas: producing of a multicultural art education camp in the family park of Mäki-Matti	
Tutor(s) Molla Walamies, Sanna Pekkinen	Number of pages 37 + appendix 5 pages
Abstract <p>This functional thesis evaluates and describes planning and implementation of a multicultural art education camp in the family park Mäki-Matti during summer 2009. The art education camp was organized as a part of renovation of the 30-year-old family park. This project was organized by the Kulttuurialue of Jyväskylä, Family park Mäki-Matti and the streets-and parks department of the city of Jyväskylä.</p> <p>The Goal of the multicultural art education camp was that children and youngsters could make the park look like their own place. The goal was also to strive for a child-oriented activity and that adults would only guide them. The camp became a multicultural project after young immigrants came along. The purpose was to offer them something worthwhile to do and to encourage them to speak the Finnish language while working with the children. The whole project took into consideration the confrontation of generations, when the small children, young people and adults are joined forces and expertise in working towards the specific end result.</p> <p>During the camp was planned a new wall-fabrics for the scene of the park which was created of children's and youngsters paintings and photographs taken in the camp. The second part of the camp involved making a large street painting on the street near the family park. Street painting was intended to be the basis for the street painting event organized after the camp. The purpose was to allow people to complete the painting and leave the mark of their own hand on it.</p> <p>This thesis evaluates how producer and other partners of the project think, that the camp was succeeded and how it goals came true. The thesis considers the question of whether camp has a future and if it has, could it be an annual event.</p>	
Keywords Art education, children's culture, multicultural, community art	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT	3
1. JOHDANTO	5
2. PROJEKTIIN OSALLISTUNEET ORGANISAATIOT	7
2.1 Kulttuurialta	7
2.2. Mäki-Matin perhepuisto	8
3. TAUSTAA LEIRIIN LIITTYNEISTÄ TOIMINTATAVOISTA	10
3.1 Taidekasvatus	10
3.2 Monikulttuurisuus	11
3.3 Yhteisötaide menetelmänä ja keinona	14
4. TAIDEKASVATUSPROJEKTIN TOTEUTUS	16
4.1. Leiriviikon tapahtumat	16
5. KULTTUURIAITAN JA TAITEILIJAN ARVIO LEIRISTÄ	22
6. PROJEKTIN ARVIOINTI	28
6.1 Suunnittelu	28
6.2 Toteutus	30
6.3 Oman toiminnan arviointi	32
7. POHDINTA	34
LÄHTEET	37
LIITTEET	39

1. JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata kesällä 2009 järjestetyn taidekasvatusleirin suunnittelua ja toteuttamista Mäki-Matin perhepuistossa, Jyväskylässä. Työn tarkoituksena on kertoa monipuolisesti leirin toteutuksesta. Siitä, miten se onnistui, mitä haasteita toteutuksessa oli ja mikä oli lopputulos leiristä.

Valitsin toteutustavaksi toiminnallisen opinnäytetyön, sillä koin sen itselleni omimmaksi tavaksi. Toimin syksystä 2008 kevääseen 2009 saakka harjoittelijana Jyväskylän kaupungin kulttuuripalveluissa. Samoissa tiloissa toimii myös Kulttuuriaitta ja osallistuin aktiivisesti myös Kulttuuriaitan toimintaan. Pitkä ja monipuolinen harjoittelu lastenkulttuurin parissa rohkaisi minua tekemään opinnäytetyöni lasten parissa.

Mäki-Matin perhepuisto Jyväskylässä vietti 30-vuotisjuhliaan vuonna 2009. Samana vuonna puistossa tehtiin laajoja kunnostustöitä ja perusparannuksia. Koska kyseessä on nimenomaan perhepuisto, jossa aikaansa viettää monia kymmeniä perheitä päivässä, haluttiin myös, että lapset ja heidän perheensä saisivat olla mukana tekemässä ja suunnittelemassa parannuksia puistoon.

Osana perhepuiston juhluvuotta ja kunnostustöitä järjestettiin lapsilähtöinen taidekasvatusprojekti, jota ohjasi jyväskyläläinen kuvataiteilija Pertti Karjalainen. Projekti oli kaksiosainen, joista ensimmäinen osa toteutettiin keväällä 2009 ja toinen kesäkuun alussa. Tämä työ käsittelee kesäkuun alussa järjestettyä projektia. Projektissa olivat mukana Kulttuuriaitta, Mäki-Matin perhepuisto ja perhepuiston tukiyhdistys sekä kaupungin katu- ja puisto-osasto. Oma toimenkuvani oli olla projektissa Kulttuuriaitan edustajana sekä toimia samalla vetovastuussa koko projektista. Taidekasvatusprojektin kohderyhmänä olivat yläkouluikäiset maahanmuuttajanuoret sekä alle kouluikäiset puiston asiakkaat.

Projektin toiminnallisena sisältönä oli suunnitella puiston uudelle näyttämölle seinäkankaat, jotka syntyivät lasten ja nuorten piirtämistä akvarellimaalauksista ja leirillä otetuista valokuvista. Kuvataiteilija Pertti Karjalainen sommitteli teoksista yhteensopivia kokonaisuuksia, jonka jälkeen ne vedostettiin isoille kankaille.

Leirin toinen osa oli katumaalauksen suunnittelu puiston viereiselle kadulle. Mäki-Matin perhepuisto järjestää joka vuosi katumaalaustapahtuman, jolloin kaikki halukkaat voivat tulla maalaamaan katua puiston hankkimilla maaleilla. Juhlavuoden kunniaksi katumaalauksesta haluttiin tällä kertaa jollain tapaa yhtenäinen teos, johon halukkaat saisivat osallistua täydentämällä teosta. Katumaalauksen pohjamaalaus oli tarkoitus tehdä yhdessä nuorten ja lasten kanssa, jolloin nuorilla olisi ollut ohjaava rooli projektissa.

Projektin tavoitteena oli se, että lapset ja nuoret itse saivat tehdä puistosta paikan jossa he viihtyisivät. Projektissa pyrittiin lapsilähtöiseen työskentelyyn ja aikuisilla oli siinä vain suunnannäyttäjän rooli. Projekti sai maahanmuuttajataustaisten nuorten mukaan ottamisen myötä myös monikulttuurisia sävyjä. Tarkoituksena oli tarjota kesäksi mielekästä tekemistä niille nuorille, jotka eivät ole vielä löytäneet uudesta kotimaastaan laajempaa ystäväpiiriä tai virikkeellistä toimintaa. Tavoitteena oli, että työskentely lapsiryhmän kanssa rohkaisisi suomenkielen puhumiseen sekä kasvattaisi luottamusta omiin kykyihin. Koko projektissa huomioitiin sukupolvien kohtaaminen, jolloin pienet lapset, nuoret ja aikuiset yhdistävät voimansa ja erityisosaamisensa yhteisen lopputuloksen aikaansaamiseksi.

2. PROJEKTIIN OSALLISTUNEET ORGANISAATIOT

2.1 Kulttuuriaitta

Seitsemän kunnan alueella toimiva lasten- ja nuorten kulttuurikeskus Kulttuuriaitta on osa valtakunnallista Taikalamppu-verkostoa. Taikalamppu on valtakunnallinen lastenkulttuurikeskusten verkosto, joka on Opetusministeriön liikkeelle panema hanke lasten ja nuorten kulttuurin tukemiseksi sekä edistämiseksi. Taikalampun ensimmäinen toimikausi oli vuosina 2003–2005. Verkosto edistää toiminnan syntymistä uusiin paikkoihin, sekä tukee ja kehittää lastenkulttuurikeskusten toimintaa. (Opetusministeriö 2003. 21.)

Tällä hetkellä Taikalampulla on menossa kolmas viisivuotinen toimikausi, joka kestää vuodesta 2009 vuoteen 2013 saakka. Jokaisen toimikauden jälkeen keskuksat hakevat paikkaa verkostossa uudelleen. Kolmannella toimikaudella lastenkulttuurikeskuksia on Helsingissä, Lapinlahdella, Hämeenlinnassa, Oulussa, Porissa, Pirkanmaalla, Seinäjoella, Pohjanmaalla, Rovaniemellä, Kotkassa sekä Etelä-Karjalassa. Kulttuuriaitta on ollut Taikalampussa mukana sen ensimmäisestä toimikaudesta saakka. Tällä hetkellä Kulttuuriaittaan kuuluvat kunnat ovat Hankasalmi, Jyväskylä, Laukaa, Muurame, Petäjävesi, Toivakka ja Uurainen. (Taikalamppu 2009.)

Kulttuuriaitan tavoitteet

Taikalamppuverkoston ja näin ollen myös Kulttuuriaitan yleiset tavoitteet ovat lasten- ja nuorten kulttuuripalvelujen tukeminen sekä taidekasvatuksen saavutettavuuden parantaminen.

Tavoitteet kesän projektissa olivat, että lapset pääsevät muokkaamaan omaa lähiympäristöään ja työskentely on lapsilähtöistä. Maahanmuuttajataustaisille nuorille haluttiin tarjota virikkeellistä tekemistä kesäksi ja rohkaista suomenkielen puhumiseen. Tavoitteena oli myös palvelualuearajojen ylittävän yhteistyön onnistuminen

Lastenkulttuuri

Lastenkulttuuri on ikäryhmäsidoonasta kulttuuria. Lapsilla tarkoitetaan yleisesti alle 18-vuotiaita, jolloin se kattaa osan ikäryhmästä nuoret. Lastenkulttuurissa ei kuitenkaan aina määritellä tarkkaa ikärajaa, eikä se aina olisi edes mahdollista tai tarpeellista. Lastenkulttuurilla tarkoitetaan niin lapsille suunnattua kulttuuria, kuin heidän omaakin kulttuuriaan. Lapsille suunnattua kulttuuria ovat esimerkiksi heille suunnatut pedagogiset instituutiot, kuin myös teatterit sekä urheiluseurat. Lasten omaa kulttuuria ovat taas heidän leikkinsä sekä heidän kerrontaan perustuvaa itse luomaa kulttuuria. Yleisesti ottaen lastenkulttuurin voidaan ajatella tarkoittavan lapsen suhteesta koko häntä ympäröivään kulttuuripiiriin ja kulttuuriperintöön. Lapsi kasvaa tiettyyn kulttuuriin ja kantaa sitä eteenpäin. (Opetusministeriö 2003, 8-9.)

Kulttuuriaitan kohderyhmänä ovat alle 19-vuotiaat lapset ja nuoret. Heille se tarjoaa monipuolista tekemistä ja näkemistä kulttuurin parissa. Kulttuuriaitta kohdistaa toimintansa erityisesti kouluihin ja päiväkoteihin ja on näin mukana koulujen kanssa lasten ja nuorten kulttuurillisessa kasvatuksessa. Kulttuuriaitan ohjelman sisältö riippuu siitä, millä tavalla kunnat haluavat tuoda lastenkulttuuria esille. Toiminta voi olla työpajatoimintaa, taidekasvatusta tai erilaisia tapahtumia. (Taikalamppu 2009.)

Kulttuuriaitta on myös aktiivisesti mukana Jyväskylän ja Muuramen perusopetuksen kulttuuriopetussuunnitelmien kehittämisessä. Tavoitteena on, että kolmannen Taikalamppu-kauden aikana muihinkin Kulttuuriaitta-kuntiin saataisiin kulttuuriopetussuunnitelmat. Jyväskylässä ja Muuramessa on lähdetty kehittämään myös varhaiskasvatuksen kulttuuriopetussuunnitelmia. (Kesäniemi, 2009.)

2.2. Mäki-Matin perhepuisto

Suomen ensimmäinen perhepuisto sijaitsee Jyväskylässä Mäki-Matissa ja se on perustettu vuonna 1979. Puisto sijaitsee Oikokadulla Jyväskylässä, lähellä kaupungin keskustaa ja se on auki ympäri vuoden. Puisto kuuluu Jyväskylän

kaupungin varhaiskasvatuspalveluihin ja tarjoaa monipuolisen leikkipaikan ja tilat oleskeluun sekä ympäri vuoden toimivia ohjattuja kerhoja sekä tapahtumia. Puiston toiminta jakaantuu kolmeen eri kauteen; kevääseen, kesään sekä syksyyn. (Mäki-Matin perhepuisto 2009.)

Puistolla on oma kannatusyhdistyksensä, Mäki-Matin tuki ry., jonka tarkoituksena on tukea puiston toimintaa ja järjestää sen asiakkaille tapahtumia, toimintaa ja retkiä. Kannatusyhdistys on perustettu vuonna 1996 ja koostuu vanhemmista ja lähiasukkaista. Yhdistys tukee kaupunkilaisten vapaa-ajanviettomahdollisuuksia ja tekee aloitteita sekä ehdotuksia puiston kehittämiseksi. Vuonna 2009 puisto vietti 30-vuotisjuhliaan. Juhlavuoden kunniaksi puistossa tehtiin paljon kunnostustöitä ja rakennettiin lisää erilaisia leikkipaikkoja. Juhlavuosi huipentui heinäkuussa vietettävään juhaviikkoon. (Mäki-Matin perhepuisto 2009.)

3. TAUSTAA LEIRIIN LIITTYNEISTÄ TOIMINTATAVOISTA

3.1 Taidekasvatus

Tuottamassani projektissa käytettiin taidekasvatuksen menetelmiä. Taidekasvatus on menetelmänä hyvin laaja ja erilaisia variaatioita siitä on useita. Tänä päivänä taidekasvatus on vahvasti yhdistetty koulujen opetukseen, erilaisin työpajoin ja projektein. Tässä luvussa käyn läpi taidekasvatuksen olemusta ja menetelmiä.

Taidekasvatus muodostuu kasvatuksesta johon liitetään joko taiteen tekeminen tai taiteen vastaanottaminen. Taidekasvatus liitetään vahvasti lasten varhaiskasvatukseen ja oppimiseen. Lapsille tulisi tarjota virikkeellistä ja monipuolista oppimista, mitkä kehittäisivät lasta ihmisenä kokonaisvaltaisesti. Lapsi on taidekasvatuksen kohteena erinomainen, sillä lapsilla on monesti ennakkoluuloton asenne uusien ja tuntemattomien asioiden kohtaan. (Pääjoki 1999, 21). Taidekasvatuksen hyödyn voi nähdä taiteen ymmärtämisen lisäksi myös sosiaalisessa elämässä. Taiteessa sen huomaa siitä, että ihminen oppii sen avulla käsittämään, käsittelemään ja sietämään avoimia ja monitasoisia ilmiöitä. Samat pätevät myös sosiaalisessa elämässä. (Sederholm 2007, 143.)

Taidekasvatus pohjautuu usein ihmisten omiin kokemuksiin ja tunteisiin. Taidekasvatuksen avulla syntyneet tuotokset voivat kuvata varsin henkilökohtaisiakin asioita ja taiteen avulla omien tunteiden kuvaaminen voi olla helpompaa. Taidekasvatuksen lähtökohtana ovat ihmisten omaelämäkerralliset tarinat, joita sitten taidekasvatuksen eri muotojen avulla pyritään ilmaisemaan ja jakamaan muille. (Kanttonen 2005, 44).

Taidekasvattajan rooli taidekasvatuksessa on tärkeä. Hän on samalla ohjaaja sekä sivustaseuraaja. Liikaa ohjeita ei saisi antaa, vaan esimerkiksi lapsen omalle luovuudelle tulisi olla tilaa. Reittejä taidekasvatuksen kartalla kirjassa kirjoittaja kertoo itävaltalaisesta Franz Cizekistä (1865–1946) kehen kuvallisen luovan itseilmaisun alku on henkilöitynyt. Cizekin mukaan taidekasvattajat ovat

puutarhureita, jotka kannustavat lasta luottamaan omaan sisäiseen ääneensä, intuitioon. (Pääjoki 1999, 23.)

Kuten aiemmissa kappaleissa todetaan, on taidekasvatus tärkeä osa oppimista ja kehittymistä. Viime aikoina lasten perusopetuksen piirissä keskustelua on herättänyt laajasti taideaineiden väheneminen kouluissa. Jotta opetussuunnitelma olisi tasapainossa ja se olisi monipuolinen, pitäisi taideaineet tuoda opetuksen keskiöön eikä karkottaa lasten kasvatuksen ja opiskelun laitamille. (Bardy, Salmi, Heino 2001, 133).

Yhteiskunnallisesti taidekasvatuksen tärkeyteen ollaan heräilemässä. Tästä näyttöä antaa esimerkiksi kulttuuriopetussuunnitelman kehittäminen koulujen perinteisen opetussuunnitelman rinnalle.

Taidepolitiikassa juuri lasten taidekasvatus on erityisessä osassa. Se on silta aikuisten kulttuuriin, mutta myös lasten oman kulttuurin tukemista. (Opetusministeriö 2003, 10.)

3.2 Monikulttuurisuus

Tässä kappaleessa käyn yleisesti läpi Suomen monikulttuurisuutta. Mistä monikulttuurisuus muodostuu? Miten se vaikuttaa esimerkiksi lapsiin ja nuoriin? Miten monikulttuurisuuden voi yhdistää taiteeseen?

Maahanmuuttaja on yleiskäsite henkilölle joka ei ole Suomen kansalainen ja muuttaa Suomeen pysyvässä asumistarkoituksessa. Maahanmuuttajia ovat esimerkiksi pakolaiset, turvapaikanhakijat, siirtolaiset ja paluumuuttajat. (Finlex 2009.)

Suurin osa leirille tulleista nuorista oli pakolaisia. Pakolainen on henkilö, joka on joutunut lähtemään kotimaastaan, koska pelkää tulevansa vainotuksi rodun, uskonnon, poliittisen mielipiteen tai johonkin yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen johdosta. (Maahanmuuttovirasto 2009.)

Maailman valtioiden määrä on noin 200, mutta eri kulttuureja maailmassa on arviolta 10 000. Tämän seikan takia monikulttuurisuus on yleistä monessa valtiossa. (Liebkind 2006, 171.)

Suomesta on 2000-luvun aikana kasvanut monikulttuurinen maa muun muassa pakolaismäärien lisääntyneellä kasvulla. Tällaisia maahanmuuttajia Suomeen tulee maista, jossa esimerkiksi sota tai muut poliittiset levottomuudet estävät turvallisen elämän. Varsinkin lapsia ja nuoria on tullut Suomeen paljon sodan runtelemista maista. Noin puolet Suomeen tulleista 16 000 pakolaisesta 1990-luvun aikana on ollut alle 18-vuotiaita (Bardy, Salmi & Heino 2001, 27).

Pakolaisten kasvava määrä on herättänyt suomalaisissa tunteita puolesta ja vastaan. Pakolaiset tuovat Suomeen monikulttuurisuuden tuulahduksen, joka toisten mielestä rikastuttaa ja tuo monipuolisuutta suomalaiseen kulttuuriin ja toisten mielestä niin sanotusti "alentaa" sen tasoa. Monikulttuurisuus ja sen rakentaminen ovat edelleen Suomessa melko uusi asia ja monikulttuurisuus on vasta alkuvaiheessaan. Suvaitsemattomuus on valitettavasti Suomessa vielä yleistä ja sen suurimpia syitä ovat pelko vierasta, toista ja erilaista kohtaan. (Bardy, Salmi & Heino 2001, 128.)

Monikulttuurisuus on lisääntynyt Suomessa muistakin syistä kuin pakolaismäärän kasvusta. Eri kulttuuritaustan omaavien perheiden määrä on lisääntynyt 1990-luvun kuluessa, jolloin perheiden monimuotoistuminen on kasvanut. Vuosittain Suomessa solmittiin monikulttuurisia avioliittoja noin 2500 ja monikulttuurisia perheitä on noin 40 000 (Bardy, Salmi, Heino 2001, 26).

Nuorten määrä maahanmuuttajissa on suuri. Lapset ja nuoret ovatkin isossa osassa maahanmuutossa. Maahanmuuttajat etsivät parempaa elämää itselleen mutta etenkin lapsilleen. Maahanmuuttajalapsien määrä onkin viime vuosina kasvanut kaikissa Euroopan kouluissa. (Liebkind 2006, 138.)

Tärkeää on, että maahanmuuttajat tuntevat olonsa tervetulleeksi uuteen maahan ja heitä aletaan kotouttaa mahdollisimman nopeasti, jotta he sopeutuisivat uuteen maahan. Nuorilla maahanmuuttajilla tämä tarkoittaa kielen opettelua, mutta myös oman äidinkielen ja kulttuurin ylläpitämistä (Liebkind 2006, 138).

Varsinkin maahanmuuttajanuorten ja -lasten sopeutumisesta kannetaan paljon huolta, mikä on ihan aiheellista. Uuteen maahan tullessaan heidän pitäisi oppia

kieli nopeasti ja sopeutua erilaiseen kouluympäristöön joka on kuitenkin suuressa osassa heidän päivittäisessä elämässään. Karmela Liebkind toteaa kirjansa tutkimuksessa, että maahanmuuttajanuoret, jotka osaavat paremmin suomen kieltä, kokivat vähemmän syrjintää ja sopeutuminenkin oli varmasti nopeampaa. Kielen osaaminen paransi myös heidän itsetuntoaan. (Liebkind 2006, 117.)

Monikulttuurisuus taidekasvatuksen osana

Taidekasvatus monipuolistuu, kun siihen liitetään mukaan esimerkiksi erilaiset kulttuuritaustat ja uskonnot. Suomi on monikulttuurinen maa, joten taidekasvatuksessakin tämä seikka on otettava huomioon. Suomen väestössä ulkomaa-laisten osuus on EU:n alhaisin mutta maahanmuuttajia tulee maahanmuuttajien lisäksi paljon. Vähemmistöihin kuuluvien tarpeet on tärkeää huomioida lasten ja nuorten taide- ja kulttuuripalvelujen tarjonnassa. Taiteen tulee olla kaikkien mahdollisuutena. (Opetusministeriö 2003, 8-9.)

Monikulttuurisuuden mukaan ottaminen esimerkiksi opetukseen on vähäistä, mutta pikkuhiljaa yleistymässä. Taidelaitoksissa sen mukaan ottaminen jää helpposti vain ajatukseksi. Taidelaitosten pitäisikin palkata taiteilijoita ja työntekijöitä eri ihmisryhmistä (Kantonen 2005, 68.) Ihmisten pitäisi pyrkiä ajattelemaan, että taide on jokaisen ihmisen oikeus. Taide on myös kaikkien yhteinen kieli ilman rodullisia, kulttuurisia, sosiaalisia, koulutuksellisia ja taloudellisia rajoja. Ihmiset välittävät ymmärrystä ja toistensa arvostusta taiteen avulla. (Karppinen, Ruokonen & Uusikylä 2005, 7.)

Taidekasvatus on erilainen oppimisen muoto, jossa apuna käytetään taidetta eri tavoin. Taiteen merkitystä opetuksessa ja kasvatuksessa ei voi väheksyä, vaan sillä on monia vaikutuksia. Yksi niistä on se, että taide edistää suvaitsevaisuutta ja monikulttuurisuutta yhteisöissä. (Kantonen 2005, 67.)

3.3 Yhteisötaide menetelmänä ja keinona

Yhteisötaiteen käsite on syntynyt Englannissa, aikana, jolloin siellä koettiin työttömyyttä suurten rakennemuutosten takia. Tästä seurasi se, että ihmisten itsetunto oli alhaalla ja sosiaalisessa käyttäytymisessä oli häiriöitä. Sosiaalityöntekijät kutsuivat taiteilijoita avukseen ratkomaan näitä ongelmia, joita perinteiset instituutit eivät onnistuneet ratkomaan. (Väänänen 2001, 9.)

Yhteisötaide projektissa yleisö tai osa yleisöstä osallistuu jollain tavalla teoksen luomiseen. Yleensä taiteen tekeminen keskittyy taideteoksen ympärille, jolloin yleisö tulee katsomaan teosta esimerkiksi museoon tai taidenäyttelyyn. Yhteisötaiteessa taideteos ei ole selvärajainen tai kiinteä teos, vaan se on yhteinen tilanne, jolloin taideteoksesta tulee tapahtuma tai prosessi, joka on yhdessä koettu. Teoksen merkitys riippuu tekijöistä, paikasta ja yleisöstä ja miten ne vuorovaikuttavat keskenään. (Kivimäki & Kolsio 2007, 58.)

Yhteisötaiteella voi olla monia tavoitteita projektista riippuen eikä sen käsite myöskään ole aivan yksiselitteinen. Tavoitteena voi olla esimerkiksi se, että taiteilijat työllään parantavat fyysistä ympäristöä, jossa jokin yhteisö elää. Yhteisötaidetta voidaan myös toteuttaa yhteistyössä taiteilijan yhteisön kanssa. Yhteisötaide nähdään myös ihmisten itsetunnon ja elämänlaadun parantajana. (Väänänen 2001, 13.)

Yksi yhteisötaiteen tärkeimmistä tavoitteista on yleisöjen ja yhteisöjen itseluottamuksen vahvistaminen. Ajatellaan, että omasta elämästä kertominen sanallisesti tai kuvallisesti vaikuttaa ihmisiin vahvistaen ja eheyttäen heitä. Yhteisötaiteen yleisöiksi on valittu usein esimerkiksi vähemmistöjä ja ihmisryhmiä, jotka eivät ole saaneet omaa tarinaansa kuuluviin. Näitä ihmisiä ovat esimerkiksi maahanmuuttajat, työttömät sekä syrjäytyneet. (Kivimäki & Kolsio 2007, 65.)

Yhteisötaiteen projekteissa on myös kyse muutoksesta. Sen avulla pyritään luomaan tilanteita, jotka voivat toimia avauksina esimerkiksi osallisuudelle ja luovuuden oivaltamiselle. (Kivimäki & Kolsio 2007, 75.)

Yhteenveto leirillä käytetyistä menetelmistä

Leirillä käytettiin taidekasvatuksen menetelmiä sekä se sai vaikutteita myös yhteisötaiteesta. Leirin ja sen aikana syntyneiden taideteosten tekemisen avulla haluttiin antaa lapsille ja nuorille mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöönsä ja etenkin maahanmuuttajanuorille haluttiin antaa kiinnittymisen kohteita uudessa kotimaassaan. Leiristä yhteisötaiteellisen tekee se, kuinka lapset, nuoret ja aikuiset tekevät yhteisin voimin ja yhteisellä päämäärällä jotain pysyvää. Leirin monikulttuurillisen sisällön loivat maahanmuuttajanuoret. Heidän osallistumisensa toi leirille enemmän sisältöä ja mahdollisti leirin vaikutukset laajemmalla alueella.

4. TAIDEKASVATUSPROJEKTIN TOTEUTUS

Minulle oli alusta asti selvää, että tulen tekemään toiminnallisen opinnäytetyön. Koen olevani enemmän tekijä kuin tutkija tai ajattelija. Halusin saada myös konkreettisen näytteen omista taidoistani tuottajana. Tavoitteenani oli myös olla mukana mielenkiintoisessa projektissa, josta syntyy jotain konkreettista ja pysyvää.

Toiminnallisen opinnäytetyön tuloksena on aina jokin konkreettinen tuote (Vilka & Airaksinen 2003. 51). Työni tuloksena oli leiriviikko ja siellä syntyneet yhteisötaide teokset.

4.1. Leiriviikon tapahtumat

Projektia alettiin suunnitella vuoden 2009 alussa. Työryhmään kuuluivat kuvataiteilija Pertti Karjalainen, Kulttuuriantun suunnittelija Elina Kesäniemi, Mäki-Matin perhepuiston puistokoordinaattori Katri Kluukeri, lastentarhan-opettaja Otto Lahtinen, Pia Pale Mäki-Matin perhepuiston tuki ry:stä, sekä Arja Seppälä Jyväskylän monikulttuurisuuskeskus Gloriasta. Itse tulin projektiin mukaan kevättalvella, 2009. Leiri suunniteltiin järjestettävän kesäkuun ensimmäisellä viikolla 1.6.–5.6.2009.

Katri Kluukeri, Otto Lahtinen sekä Pia Pale olivat mukana puiston puolesta ja vastasivat sen käytännön asioista projektissa. Pertti Karjalainen toimi taiteellisenä ohjaajana ja projektipäällikkö Arja Seppälä Jyväskylän Monikulttuurisuuskeskus Gloriasta oli työryhmän yhteyshenkilö maahanmuuttajanuoriin. Minun roolini projektissa oli olla yhteyshenkilönä Kulttuuriantun puolesta sekä toimia työryhmän päävetäjänä. Taidekasvatusprojektin rahoituksesta vastasi Kulttuuriantun ja osasta sen kustannuksista vastasi myös kaupungin katu- ja puisto-osasto. Kulttuuriantun maksoi taiteilijan palkan leirin suunnittelusta ja leirillä työskentelystä. Jyväskylän kaupungin katu- ja puisto-osasto kustansi seinäkankai-

den suunnittelun ja painotyön. Mäki-Matin perhepuisto osallistui kustannuksiin tarjoamalla ruuat leiriläisille sekä hankkimalla katumaalit.

Saadessani vastuun projektista Kulttuuriantan Elina Kesäniemeltä, otin sähköpostitse yhteyttä työryhmään ja esittelin itseni ja oman toimenkuvani. Sovimme työryhmän kanssa myös seuraavasta tapaamisesta.

Ensimmäinen tapaamisemme projektin tiimoilta oli 27.4.2009 Mäki-Matin perhepuistossa. Edellisestä palaverista oli aikaa, joten oli oiva hetki käydä läpi koko projektin kulku, sillä kaikki kokouksen osanottajat eivät olleet siitä tarpeeksi tietoisia. Materiaalina minulla oli ainoastaan Elina Kesäniemeltä saatu muistio edellisestä tapaamisesta. Kävimme tarkemmin läpi leiriviikon aikataulun johon tarkennettiin päivien ohjelmaa (Liite 1.). Tapaaminen oli hyvin yleinen asioiden läpikäynti ja tutustuminen työryhmän jäseniin. Kaikki henkilöt työryhmästä eivät olleet kokouksissa paikalla, vaan aktiivinen ydinryhmä koostui Katri Kluukerista, Otto Lahtisesta, Pertti Karjalaisesta sekä itsestäni. Muiden työryhmän jäsenten kanssa olimme tarpeen vaatiessa yhteydessä sähköpostitse.

Tämä ensimmäinen tapaaminen oli hyvin antoisa niin projektin kuin työryhmämmekin takia. Saimme projektin suunnittelun hyvin liikkeelle ja itse sain projektista laajemman käsityksen ja idean miten lähtisin sitä viemään eteenpäin. Seuraavan ja viimeisen kerran ennen leiriä kokoontuisimme 27.5.2009. Siihen mennessä leirin suunnittelu pitäisi olla valmis ja tarvittavat ennakkotyöt tehtynä kuten lasten kutsuminen leirin osallistujiksi. Tästä huolehti perhepuiston väki, sillä heillä oli ja onkin omassa työssään parhaimmat kontaktit mahdollisiin lapsiin. Perhepuiston työntekijöiden tehtävänä oli myös hankkia katumaalauksen tarvittavat maalit. Minun tehtäviini kuului maahanmuuttajanuorten etsiminen leirille. Yhteyshenkilönä meillä oli monikulttuurisuuskeskus Glorian projektipäällikkö Arja Seppälä. Hänen kauttaan nuorten saaminen leirille todettiin helpoimmaksi tavaksi. Alkupohdinnoissamme jännitimme eniten maahanmuuttajien saamista leirille ja kuinka helposti heidät löytäisi. Tehtävänäni oli myös pitää projektin muut osapuolet kartalla siitä, mitä leirillä tapahtuisi. Hankin myös leirillä tarvittavat materiaalit maalaukseen ja muuhun työskentelyyn Pertti Karjalaisen opastuksella.

Palaverissa 27.5.2009 meidän tarkoituksena oli siis varmistaa, että kaikki leiriin liittyvät asiat on hoidettu, tehdä viimeinen varmistus kaikista siihen liittyvistä

asioista ja käydä vielä yhdessä läpi leiriviikkoa. Haasteellisin tehtävä oli löytää leirille maahanmuuttajanuoret, mutta nekin löytyivät helposti. Olin yhteydessä monikulttuurisuuskeskuksen Arja Seppälään jolta sain yhteystietoja eri koulujen opettajiin. Otin yhteyttä muutamiin ja heiltä sainkin melko pian vastauksen ja listan leirille tulevista nuorista.

Perhepuiston työntekijöiden tehtävänä oli hankkia maalit katutapahtumaan sekä lapsia leirin osallistujiksi. Maalien hankkiminen onnistui hyvin ja niitä saatiinkin reilu määrä. Lapsia leirille oli alustavien ilmoittautumisten mukaan tulossa melko vähän. Suurin osa heistä oli tulossa katumaalausprojektiin. Ilmeisesti oli käynyt niin, että informaatiota ei ollut tullut riittävästi ja puiston työntekijät eivät olleet tarpeeksi aktiivisia tämän asian kanssa. Uskoimme kuitenkin siihen että lapsia ja lapsiperheitä liikkuu puistossa päivittäin, joten heidän joukostaan saisimme myös osallistujia.

Käydessämme läpi leirin aikataulua perhepuiston puolelta tuli toivomus, että kaikille avoin katumaaluspäivä siirrettäisiin leiriviikon perjantaille saman viikon lauantain sijaan. Puiston työntekijät olivat todenneet, että kävijöitä tulee enemmän arkipäivänä kuin viikonloppuna. Aikataulu siis muuttui hieman, mutta se ei tuottanut sen suurempia ongelmia. Nuoret tulisivat viettämään puistossa noin neljä tuntia päivässä, joten heille järjestettiin ruokailu puiston puolesta. Tärkeää oli myös varmistaa, millaista ruokaa nuoret pystyisivät syömään esimerkiksi uskonnollisten rajoitusten takia. Kulttuuriaitta kustansi heille bussiliput, joilla he pääsisivät leirille ja takaisin, sillä monet nuoret tulevat vähävaraisista perheistä eikä heillä tällöin olisi ollut varaa kustantaa matkustamista leirille.

Leiriviikko

Taidekasvatusleirin ensimmäinen leiripäivä maanantaina 1.6.2009 alkoi aurinkoisissa merkeissä. Hieman jännityksellä odotimme saapuvatko kaikki nuoret paikalle ja saisimmeko tarpeeksi lapsia mukaan. Loppujen lopuksi lapsia oli runsaasti ja tunnelma oli erittäin luova ja mukava.

1.leiripäivä piti sisällään seinäkankaiden suunnittelua ja siihen painettavien kuvien maalausta (Liite 1.). Pertti Karjalainen antoi nuorille ohjeet maalaamiseen ja heille annettiin isot arkit, johon heidän oli määrä piirtää tai maalata jokin kuva. Kuva sai esittää mitä tahansa, se sai olla kuva tai muisto omasta kotimaasta tai

maalaukseen jostain puistossa olevasta asiasta. Piirtämiseen saivat osallistua myös puistoon tulevat lapset. Tarkoitus oli, että lapset ja nuoret yhdessä olisivat piirtäneet ja nuoret olisivat opastaneet lapsia.

Aivan näin ei kuitenkaan tapahtunut, vaan nuoret ja lapset tekivät töitä itsenäisesti omissa ryhmissään. Maalaukset tehtiin akvarelliväreillä ja – tekniikalla, jossa papereita liotettiin vedessä. Lapsille ja varmasti nuorillekin tämä tekniikka lisäsi kiinnostusta maalaukseen. Nuorten piirtämät kuvat olivat hienoja. Osa esitti puistossa näkyvää maisemaa, osa oli abstraktimpia. Lasten piirroksia olivat myös hienoja ja värikkäitä. Kuvia tuli monia kymmeniä ja niistä otettiin valokuvat. Maalauksia käytettäisiin paviljongin seinäkankaiden kuvina.

Ensimmäinen leiripäivä sujui ennakkosuunnitelmien mukaisesti. Tiivistä yhteistyötä lasten ja nuorten välillä ei kuitenkaan vielä tässä vaiheessa ollut, sillä lapsia paikalle tuli vähän. Leiristä oli tiedotettu, mutta ei tarpeeksi, että lapsia olisi saatu leirille enemmän. Suurin osa lapsista oli niitä, jotka tulivat sattumalta paikalle. Nuoret tuntuivat olevan tyytyväisiä ensimmäisen leiripäivän tapahtumiin.

Toisena leiripäivänä tiistaina 2.6. jatkettiin maalaamisen merkeissä (Liite 1.) ulkona, sillä sää suosi meitä vielä silloin. Ensimmäisenä leiripäivänä materiaalia seinäkankaisiin tuli runsaasti, joten totesimme, että seinäkankaiden työstäminen oli siltä osin valmis. Tiistaina aloimme suunnitella katumaalausta, johon kuvataiteilijalla oli jo idea. Maanantaina yksi maahanmuuttaja nuorista oli piirtänyt kuvan kirahvista, joten tätä ideaa lähdimme toteuttamaan myös katumaalaukseen. Ajatuksena oli, että kirahvin muoto syntyisi monista erivärisistä neliöistä. Aluksi tehtiin suunnitelma pienemmässä koossa. Tähän tarkoitukseen käytettiin mustaa pahvia josta leikattiin samankokoisia neliönmuotoisia palasia, jotka sitten maalattiin eri väreillä. Maalaamiseen osallistuivat sekä nuoret että lapset jotka olivat sattumalta tulleet paikalle. Neliöitä tehtiin monia ja erivärisiä. Väreinä käytettiin akvarellivärejä. Näistä pienistä neliöistä tehtiin puiston terassille pienoismalli katuun tulevasta kirahvista. Pienemmässä koossa oli helppoa hahmottaa kirahvin mittasuhteet ja siitä oli sitten helppo katsoa mallia kun kirahvia alettaisiin piirtää katuun (Liite 3.). Työ kesti aika kauan mutta oli hienoa, miten nuorista näki, että he olivat ylpeitä työstään.

3. leiripäivän aiheena oli alkuperäisen suunnitelman mukaan tarkoitus suunnitella katumaalausta, mutta aikataulumuutoksen takia keskiviikkona aloitettiin jo

kadun maalaus (Liite 1.). Katuun oli tarkoitus tulla kirahvi isommassa koossa kuin luonnos. Nuoret olivat ensin vähän pettyneitä siitä, että jatkaisimme taas kirahviteemalla, mutta lähtivät silti ennakkoluulottomasti hommiin. Kirahvin malli hahmoteltiin ensin katuun, jonka jälkeen aloitettiin sen maalaaminen. Aluksi kirahvi maalattiin pohjavärillä, jolloin värikkäät neliöt erottuisivat siitä paremmin. Tämän jälkeen hahmoteltiin neliöt. Maali kuivui melko nopeasti, joten aloimme kuvan värittämisen. Neliöitä tehtiin mahdollisimman monilla eri väreillä ja siitä tulikin tosi värikäs. Yleisessä katumaalaustapahtumassa muut lapset maalaisivat kuvia kirahvin erivärisiin neliöihin.

Kirahvin maalaamisessa oli melko paljon työtä ja se oli loppujen lopuksi itseään toistavaa tekemistä, jonka vuoksi nuoret eivät meinanneet jaksaa tehdä työtä loppuun. Puhtia heille antoi kuitenkin ohikulkijoiden keuhvat ja ihailevat kommentit teoksesta. Lopuksi vielä laitoimme kirahvin viereen nimemme ja ihailimme kaunista ja värikästä työtä (Liite 2.). Aikataulumuutosten vuoksi nuoret maalasivat teoksen keskenään, sillä vapaaehtoisia lapsia ei sinä päivänä paikalle ilmaantunut.

Reilu puolet leiriviikosta oli tähän mennessä mennyt ja alkuvuokkoina olimmekin saaneet paljon aikaan. Ongelmaksi muodostui se, että sateen vuoksi emme pystyneet loppuviikosta työskentelemään ulkona laisinkaan ja suunnitellut työtkin olivat jo valmiina. Nuorille ja lapsille piti siis kehittää lisää tekemistä.

4. leiripäivänä, torstaina, suunnittelimmekin sitten veistosten tekemistä Darwin-askartelumassasta, joka on saventapainen muotoiluaine. Nuorten kanssa mukana oli myös muutama lapsi. Osa tytöistä auttoi myös lapsia veistämään, jolloin saatiin enemmän kontaktia lasten ja nuorten välille. Aikataulu oli melko rento ja joustava ja edellisen päivän pitkän rehkimisen jälkeen tämä päivä olikin sitten hieman lyhyempi.

5. leiripäivänä perjantaina 5.6. ainoana ohjaajan olin minä nuorten ja lasten kanssa. Tarkoituksena oli värittää tehdyt teokset. Värittäminen kävi melko nopeasti ja sen jälkeen oli aikaa leikkiä lasten kanssa ennen ruokaa. Samana päivänä teimme myös nuorten kanssa puuhelmistä koruja. Se hetki oli mielestäni kaikkein mukavin koko leirillä ja on jäänyt hyvin mieleeni. Saimme rauhassa ja kiireettömästi vain jutella nuorten kanssa kaikenlaisista asioista kuten Suomesta, heidän kotimaistaan ja harrastuksistaan. Silloin tuntui siltä, että jos leiri olisi

jatkunut vielä muutaman päivän, olisi se varmasti ollut mukavaa ja yhteishenki nuorten kanssa olisi parantunut entisestään. Viimeinen leiripäivä päättyi mukavasti kahvittelun ja täytekakun merkeissä. Toivottelimme toisillemme vielä hyvät kesät ja ihailimme lähtiessä kädenjälkiämme kadulla.

Leiriviikon jälkeen hoidin vielä muutamia asioita siihen liittyen. Esityslavan seinäkankaiden painattaminen tuli olla valmis heinäkuun toisella viikolla jolloin Jyväskylän kesä- festivaalin yhteydessä vietettäisiin myös puiston juhlatviikkoa. Minä toimitin kankaiden tiedostomateriaalin painotaloon ja hoidin myös kankaiden kiinnitysnaurujen ompelun. Viedessäni valmiita kankaita puistoon päätin siltä osin tämän projektin.

5. KULTTUURIAITAN JA TAITEILIJAN ARVIO LEIRISTÄ

Opinnäytetyössäni pääpaino on kuvata leirin toteutusta ja arvioida sen onnistumista. Pyrinkin työssäni haastattelun avulla selvittämään miten eri osapuolet (taiteilija Pertti Karjalainen ja suunnittelija Elina Kesäniemi Kulttuurisaitasta) arvioivat leirin onnistumista ja herättikö se heissä millaisia mielipiteitä esimerkiksi tulevaisuutta ajatellen.

Pääpainon työssäni ollessa tuotannollisessa puolessa, jätin tietoisesti leiriin osallistuneiden lasten ja nuorten palautteet pois tässä kohtaa. Heidän mielipiteitään leiristä käsittelen omien havaintojen kautta, sekä muiden järjestäjien.

Haastattelumenetelmänä käytin teemahaastattelua. Tästä haastattelumuodosta ei ole mitään yleistä määritelmää luotu, vaan sitä tulkitaan eri tavoin. Teemahaastattelulle ominaista on se, että haastattelun näkökohta on ennalta määritelty. Haastattelukysymysten muoto on kaikille sama mutta haastattelijalla voi muuttaa kysymysten järjestystä. Teemahaastattelun erään tulkinnan mukaan kysymysten muotoa voi muuttaa tai siis niiden sanamuotoja voi vaihdella. Haastateltava voi vastata kysymyksiin omin sanoin, eikä valmiita vastausvaihtoehtoja ole. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47.)

Lähetin haastattelukysymykset taiteilijalle sekä suunnittelijalle sähköpostitse. Haastattelukysymysten sisältö oli molemmille osapuolille sama. Kulttuurisaitalle lähettämäni kysymykset koskivat erityisesti leirin onnistumista yleisesti organisaation tavoitteiden kautta. Taiteilijalle osoittamani kysymykset olivat enemmän henkilökohtaisempia ja koskivat muun muassa lasten ja nuorten suhtautumista leiriin, sekä asioita juuri taiteellisesta näkökulmasta katsottuna.

Haastattelun tuloksia arvioin vertaamalla haastateltavien vastauksia toisiinsa sekä tuomalla niihin oman näkökulmani. Pyrin myös käsittelemään tässä kapaleessa leirin onnistumista taiteellisesta näkökulmasta taiteilijan vastauksia apuna käyttäen. Tällä tavalla pyrin saamaan monipuolisen arvion leirin toteutuksesta ja sen onnistumisesta.

Ennako-odotukset ja tavoitteet leirille

Leirin ennako-odotuksista kysyttäessä (1. Kysymys, Liite 4 ja 5) sekä suunnittelija että taiteilija totesivat, että tälle projektille niitä ei ollut kannattavaa luoda. Ennako-odotukset eivät myöskään voisi olla kovin kohdennettuja. Taiteilijan mukaan ennakkoluulottomuus oli tässä tilanteessa paras asennoituminen leiriin. Taiteilijalla oli aikaisempaa kokemusta maahanmuuttajien kanssa työskentelystä, joten monikulttuurinen ympäristö ei ollut hänelle vieras. Suunnittelija kertoo, että odotukset, joita leirille tehtiin, liittyivät lähinnä siihen, että lasten ja nuorten työskentely ohjaisi prosessia tarkoituksenmukaiseen suuntaan. Kulttuuriaittaakaan ei siis halunnut asettaa mitään tiettyä päämäärää toiminnalle.

Tämä leiri oli ensimmäinen kerta jolloin Kulttuuriaitta järjesti kesällä toimintaa Jyväskylässä (muissa kunnissa on ollut jotain leiritoimintaa kesäisinkin). Kulttuuriaitalalla oli kiinnostusta luoda kesäistä toimintaa, varsinkin kun Mäki-Matin perhepuiston juhluvuosi antoi siihen hyvät puitteet. Tarkoituksena oli myös testata syntyisikö leiristä hyvä toimintamalli.

Kysyttäessä taiteilijalta hänen omista tavoitteistaan (Kysymys 2, Liite 4) hän toteaa, ettei halunnut luoda leirille mitään tavoitteita, sillä kaikki on kyse ryhmän innostuksesta ja siitä, miten työskentely lähtee sujumaan. Hän painotti myös sitä, että projektissa tärkeintä oli, missä ja miten toimitaan. Taiteellista puolta arvioidessa minun oli henkilökohtaisesti vaikeaa olla ajattelematta leiriä tavoitteiden kautta. Tuottaessa tapahtumaa asetetaan tavoite, maali jota kohden sitten pyritään. Tässä tilanteessa asioiden annettiin mennä omalla painollaan ja tuloksia tarkasteltiin vasta lopuksi. Lopussa todettiin, että prosessi oli tulosta tärkeämpi.

Leirille asetetut yleiset tavoitteet olivat lapsilähtöinen työskentely, lasten/nuorten kädenjäljen näkyminen ympäristössä, virikkeitä kesään maahanmuuttajanuorille sekä rohkaisua suomenkielen käyttämiseen (Kysymykset 3 ja 4, Liite 4 ja 5). Lisäksi tavoitteena oli tietysti palvelualueajat ylittävän yhteistyön onnistuminen. Kulttuuriaitta ei ole projektista muuta arviointia tehnyt tai kerännyt osallistujilta palautetta. Hän toteaa, että palvelualueajojen ylittävän yhteistyön toiminnassa oli haasteensa mutta projekti saatiin vedettyä kunnialla loppuun ilman suurempia ongelmia. Taiteilija toteaa, että Mäki-Matin perhepuisto olisi hänen mielestään oiva kohde lapsilähtöiseen leikkiympäristön suunnitteluun ja myös vaihto-

ehtoiseen suunnitteluun, missä ei tuotaisi vain valmiita standarditoimintoja vaan siellä lasten omalle luovuudelle annettaisiin sijaa enemmän kun leikkipuistoissa yleensä. Hän kuitenkin kertoo, että tätä ajatusta ei lyhyen ajan puitteissa ja osittain osapuolienkin vastustuksen takia pystytty täysin toteuttamaan.

Haasteet taidekasvatusleirillä

Halusin myös tietää, millaisia haasteita taiteilija koki maahanmuuttajanuorten kanssa työskennellessään tai yleensä leirin aikana (Liite 4). Hänen mukaansa nuorten kanssa, jotka ovat parhaassa murrosiässä, työskentely on aina haastavaa riippumatta siitä ovatko he maahanmuuttajia vai ei. Haluttomuutta tehtävien tekoon voi ilmetä joka tapauksessa, mutta toiminta ei ollut heidän kanssaan sen vaikeampaa kuin muidenkaan nuorten. Osalla nuorista oli hyvinkin aktiivinen halu työskennellä ja olla kontaktissa lapsiin ja puiston aikuisväestöön ja he pysyivät innostamaan myös vetäytyvämpiä mukanaolijoita. En itsekään ottanut suurta painetta siitä, että nuoret eivät olleet syntyjään suomalaisia. Koin tämän enemmänkin mielenkiintoiseksi haasteeksi kuin ylitsepääsemättömäksi vaikeudeksi. Loppujen lopuksi ihmiset ovat hyvinkin samanlaisia riippumatta kielestä tai ihonväristä.

Yksi haasteista oli ryhmän tutustuminen toisiinsa, sillä kaikki nuoret eivät tunteet toisiaan entuudestaan. Taiteilijan mielestä tämä toteutui kuitenkin hyvin. Hän myös piti tärkeänä, että nuoret saivat kontaktia työskentelyn kautta myös puiston muuhun puistossa olevaan aikuis- ja lapsiväestöön. Näyttävän katu-maalauksen innoittamana moni aikuinen kävi heidän työtään kehumassa ja tämä oli tärkeä itsetunnon kohottaja mukanaolijoille. Itse näin välillä pientä ongelmaa nuorten yhteistyössä, että osa nuorista tunsivat toisensa, jolloin heidän työskentely oli ehkä helpompaa. Joukossa oli kuitenkin nuoria, jotka olivat luonteeltaan ujoja eivätkä ehkä luottaneet vielä kovin hyvin suomenkielen taitamiseen, jolloin he vetäytyivät enemmän syrjään. Oli kuitenkin ilahduttavaa nähdä, miten nuoret kuitenkin kannustivat toisiaan. Hiljaisempia rohkaistiin ja pyydettiin liittymään seuraan.

Missä asioissa olisi parannettavan varaa

Tällaisissa projekteissa on aina hyvä jälkeenpäin myös miettiä, mitä olisi voinut tehdä toisin ja miten toimintaa voisi parantaa tulevaisuudessa (Liite 5). Suunnit-

telija löysi parannettavaa esimerkiksi sisäisessä viestinnässä. Projekti lähti hänen mielestään melko rönsyillen liikkeelle ja omista aikarajoituksista johtuen hän ei saanut projektista mielestään tarpeeksi napakkaa otetta. Oletuksena oli että kaikki projektissa mukana olevat tahot perehtyisivät projektisuunnitelmaan kunnolla, mutta näin ei kuitenkaan tapahtunut. Jälkeenpäin ajateltuna hän olisi kirjannut pikkutarkasti kaikki asiat ja ne olisi avattu suullisesti kaikkien osapuolten kesken.

Olen tässä hänen kanssaan samaa mieltä. Projektissa oli mukana monia eri henkilöitä ja kun kaikkien panostus asiaan ei ollut yhtä suuri, syntyi epäselvyyksiä sovituista asioista ja käytännöistä. Tässä kohtaa näen myös sen puutteen, minkä mainitsin oman työskentelyn arvioinnissani. Arvioinnissani totean, että minun olisi pitänyt rohkeammin ottaa roolia vastuunkantajana ja projektin vetäjänä. Tällöin suunnittelijan huoli projektin onnistumisesta olisi ollut vähäisempi.

Taiteilija sen sijaan samaan kysymykseen vastattaessa otti pohdinnan kohteeksi nuoret ja heidän kanssaan toimimisen (Liite 4). Hän sanoi, että katsoo asiaa mieluummin eteenpäin kuin taaksepäin. Lasten (3-12 -vuotiaat) kanssa työskentely vaatii pitkäkestoista yhdessäoloa ja erilaisten asioiden kokeilua vailla aikuisten luomia ”onnistumisen edellytyksiä”. Usein aikuinen joka ei tunne taidetta omakseen, voi nähdä lasten työskentelyn sotkemisena, jos siinä ei ole selkeää kuvaa tai se ei ole ”oikein tehty”. Taitelijana hän näkee mahdollisuudet onnistumiselle ilmaisunvapauden sallimisen kautta, ei sitä rajoittamalla.

Nuoret (12–18 -vuotiaat) joilla on ollut salliva ilmaisuvapaus vailla oikeaoppisuuden pakkopaitaa voivat jo omaksua rennon tavan työskentelyyn ja he voivat omaksua ns. sääntöjä taiteen piiristä mitkä eivät myöskään liikaa rajoita ilmaisun rikkautta. Tämä työpaja oli yksi kokeilu missä lasten ja nuorten kanssa etsittiin eri keinoja vapaampaan suuntaan. Aikuisten luoma ilmapiiri ei siihen aina suonut mahdollisuuksia järjestäjien taholta.

Yhteistyön onnistuminen

Tässä projektissa oli mukana useita eri tahoja ja organisaatioita. Suunnittelija kertoo, että yhteistyö on aina haastavaa, kun mukana on hyvin erilaisia toimijoita ja siten myös erilaisia toimintakulttuureja (Liite 5). Yhteentörmäykset ovat täl-

löin todennäköisiä. Yhteistyön solmut johtuivat hänen mielestä lähinnä viestinnällisistä asioista. Hän kuitenkin toteaa optimistisesti että yhteistyö on kuitenkin aina omalla tavallaan hedelmällistä ja opettavaista.

Suunnittelija ei usko, että tähän projektiin olisi voinut saada parempia yhteistyötahoja ja hän lähtisi samalla ryhmällä uudestaan liikkeelle. Silloin hän kiinnittäisi huomiota enemmän yhteiseen viestintään ja järjestelyiden selkeyteen.

Taiteilija totesi samaan kysymykseen vastatessaan kuin suunnittelija, että Kulttuuriantin kanssa pitkäaikaisena yhteistyökumppanina luottamus on molemminpuolista ja siinä hän ei havainnut minkäänlaisia ongelmia (Liite 4). Kulttuuriantta tietää taiteilijan toimintatavat ja ne ovat hyväksytyjä. Hänellä taas on käsitys Kulttuuriantin resursseista ja hän voi ideoida projektit vapaassa muodossa yhteistyötä heidän kanssaan tehden. Oli hyvä, että projektissa oli taiteilija, jolla oli kokemusta tämän kaltaisesta työpajatoiminnasta. Se helpotti projektia ainakin minun ja Kulttuuriantin osalta. Ei ollut tarvetta miettiä sen enempää taiteilijan työskentelytapoja, vaan niihin pystyi täysin luottamaan.

Taiteilija kuitenkin koki, että Mäki-Matin projektin hallinto ja katu- ja puisto-osaston projektin hallinto ei hänen toimintatapojaan ymmärtänyt ja ennakkoluuloisuus hänen käsityksensä mukaan vain vahvistui. Hän toteaaakin, että ongelmat varmaan ovat erilaisten näkemysten luomia ja siinä ei lähentymistä tapahtunut, vaan hänen mielestään eroavuus kasvoi projektin aikana. Perhepuistossa työskentelevät ihmiset ja puiston käyttäjät eivät esittäneet ”asenteellisuutta” vaan sieltä tuli hänen mukaan myös tukea ja kannustusta.

Taiteilija toteaa, että saavutimme kuitenkin lyhyessä ajassa ja säiden armoilla jotain näyttävää ja päivittäin etenevää toimintaa. Jos nuorilla on jokin kipinä jäänyt kytämään mielessä ja sydämessä niin se on hänen mielestä onnistumisen tulos ja siihen hän on tyytyväinen, jos näin on käynyt. Tällaisia projekteja on vaikea lähteä mittaamaan onnistumisen kannalta siten, että tekijät miettivät, mikä meni pieleen ja mikä onnistui. Jos leiristä olisi tulossa jatkumo, silloin kannattaisi tehdä kysely osallistujille. Tämän jälkeen kokonaisuuden eteenpäinvieminen olisi helpompaa.

Halusin myös tietää oliko Kulttuuriantta järjestäjänä tyytyväinen leiriin ja sen lopputuloksiin. Suunnittelija kertookin, että Kulttuuriantta on tyytyväinen, kun projek-

tin tavoitteet on pystytty pitämään mielessä koko projektin ajan. Tavoitteiden ei tarvitse aina täydellisesti toteutua tai pysyä samoina prosessin aikana. Kulttuurianton työskentelyssä ei muutenkaan arvioida lopputulosta, vaan juuri prosessia, joka on lopputulokseen johtanut.

Hän toteaa, että tässä tapauksessa lopputulokseksi voidaan mieltää varsinaisten tuotosten sijaan se, miten tuotokset mukautuivat käyttäjien arkeen, ympäristöön ja kokemusmaailmaan. Kulttuurianton ei arvioi lasten tai nuorten töitä muulla tavalla kuin vain toteaa että heidän kädenjälkensä tuli projektissa hyvin esille. Tästä samasta asiasta puhui myös taitelija. Tärkeämpää oli se, miten prosessi eteni ja mitä sen aikana tapahtui kuin se, minkälaisia tuotoksia siitä syntyi.

Itselleni tämä ajattelutapa on melko vieras. Olen tottunut tuottajan työssäni arvioimaan lopputulosta ja sen jälkeen pohtimaan, onnistuiko se. On mielenkiintoista, miten erilailla näitä asioita voi ajatella. On mielestäni rikkaus tuottajan työssä, jos tuottaja pystyy pohtimaan projektia kokonaisuutena ja ottaa huomioon kaikki asiat. Tätä asiaa aion ainakin itse kehittää omassa työskentelyssäni.

6. PROJEKTIN ARVIOINTI

6.1 Suunnittelu

Taidekasvatusprojektin suunnittelu alkoi yhteistyötahojen osalta vuoden 2009 alusta. Minä tulin tuottajana kuvioihin mukaan huhtikuussa 2009, jolloin suunnitteluryhmä oli jo tavannut kerran. Ensimmäisessä tapaamisessa oli ilmeisesti vain yleisesti suunniteltu leiriä, ei niinkään sovittu käytännön asioista. Kun mukanaoloni projektissa oli vahvistettu, tapasimme ryhmän kanssa ensimmäisen kerran huhtikuun lopulla.

Tapasimme työryhmän kanssa kaksi kertaa ennen leiriä, sekä olimme tarvittaessa sähköpostilla yhteydessä toisiimme. Koimme, että tapaamiskertojen määrä oli riittävä. Ensimmäisessä tapaamisessa kävimme läpi aikataulua ja muutenkin leirin sisältöä (ks. sivu 15.)

Suunnitteluvaiheessa ei mielestäni kovin paljon ongelmia ollut. Toimintaa kuitenkin hieman varjosti aikaisemmin keväällä ollut perhepuiston kunnostusprojektin ensimmäinen osa, jossa yhteistyössä oli ongelmia. Erilaisten ajatusmaailmojen sekä mielipiteiden kohtaaminen aiheutti pahaa mieltä ja jonkinlaista luottamuspulaa toimijoiden välille. Tässä yhteydessä tulivat hyvin esille projektin viestinnällisen haasteet, joista Elina Kesäniemi kertoi haastattelussakin. Suunnitteluvaiheessa tämä oli minulle henkilökohtaisesti asia, joka aiheutti omaan toimintaani. Pyrin siihen, että taidekasvatusleiriä suunnitellessa ja tuottaessa yritettäisiin unohtaa edellisen projektin ongelmat ja keskittyttäisiin tulevaan. Tässä onnistuttiin mielestäni hyvin, eikä keväiset tapahtumat sen kummemmin leiriä tai sen suunnittelua varjostaneet.

Suunnittelu ryhmän kanssa sujui ongelmitta. Kaikilla suunnittelupalavereissa olleilla, tai muuten suunnitteluun osallistuneilla oli sama käsitys siitä, miten leiri toteutettaisiin. Haastatellessani Elina Kesäniemeä, tuli kuitenkin ilmi se, että Kulttuurianta koki viestinnän vaikeaksi ja kaikilla ei ollut projektista selkeitä ajatuksia ja tavoitteet eivät olleet selvillä. Näin jälkepäin pohtiessani voin kyllä itsekin todeta, että pieniä ongelmia oli myös leirin suunnittelussa. Suunnittelua vaikeutti

se, että kaikki osapuolet eivät olleet tutustuneet mielestäni projektiin tarpeeksi. Ensimmäisellä tapaamiskerrallamme kävimme läpi aikataulua, mikä oli siinä vaiheessa epäselvä esimerkiksi Mäki-Matin perhepuistolle. Taiteilija Pertti Karjalainen kertoi myös suunnitteluvaiheessa ilmenneiden ongelmien johtuvan viestinnän puutteellisuudesta, mutta myös siitä, että hänen toimintatapansa taiteilijana eivät olleet tuttuja kaikille.

Vaikka ongelmia suunnitteluvaiheessa ilmeni, ei se tarkoittanut sitä että suunnittelu ei onnistunut ollenkaan. Monesti tällaisessa projektissa, jossa on useampia tahoja mukana, esimerkiksi budjetin suuruus jää epäselväksi. Tässä projektissa tätä ongelmaa ei ollut, vaan jokaisella oli selvä näkemys siitä, kuinka paljon varoja tähän on käytettävänä ja mihin rahat menevät.

Leirin sisällön aikataulutusta oli myös vaivatonta. Taiteilijalla on pitkä yhteistyöhistoria esimerkiksi Kulttuuriantin kanssa, joten hänellä oli näkemystä siitä, miten leiri tulisi koota ja aikatauluttaa. Emme kokeneet suunnitteluvaiheessa olevan muita suurempia haasteita, kuin osallistujien saaminen. Oikeanlainen kohdeyhmän hankkiminen oli ensiarvoisen tärkeää leirin onnistumisen ja tavoitteidenkin takia. Totesimme, että lapsiryhmän hankkiminen tulisi olemaan vaivatonta, sillä heitä varmasti löytyisi puiston käyttäjistä. Sovimme, että perhepuiston työntekijät kutsuivat lapset leirille ilmoittamalla siitä puiston ilmoitustaululla, sekä tiedottamalla siitä suullisesti kävijöille.

Lapsiryhmän kutsuminen leirille ei mielestäni sujunut kovin hyvin. Sitoutunutta lapsiryhmää ei leirille saatu. Tämä johtui mielestäni siitä, että perhepuisto jonka tehtävänä oli lapsiryhmä hankkia, ei toiminut tässä kohtaa tarpeeksi nopeasti ja aktiivisesti. Oletus siitä, että lapsia kyllä löytyisi puiston suuresta käyttäjämäärästä, ei toiminut. Tässä kohtaa puiston työntekijöiden olisi pitänyt olla aktiivisempia ja herätä asiasta tiedottamiseen aikaisemmin. Myös tilanteen reaaliaikainen seuraaminen, sekä siitä tehtyjen johtopäätösten avulla toimintatavan muuttaminen, olisi mielestäni auttanut asiaa.

Maahanmuuttajien etsiminen oli minun vastuullani. Olin yhteydessä Jyväskylän monikulttuurisuuskeskus Gloriaan, mistä sain yhteystietoja, joiden kautta nuoret löytäisiin. Yllätyksekseni nuoret löytyivät vaivattomasti ja heitä löytyi mukava määräkin. Yksi suunnittelun isoimmista haasteista ratkaistiin siis vaivattomasti.

Sää oli myös yksi haasteista, joka todettiin suunnitteluvaiheessa. Emme kuitenkaan ottaneet siitä suurta huolta, sillä totesimme että Suomen sää on niin epävakaa, että kaikkea voi tapahtua. Päätimmekin, että aikataulujen muutostöiden mietitään, sitten kun niille tarvetta on. Emme nähneetkään sitä missään vaiheessa suurena ongelmana, mutta se oli kuitenkin seikka, joka oli huomioitava.

6.2 Toteutus

Taidekasvatusleirin suunnittelu tehtiin huolella ja kaikki olikin sitten valmista toteutusta varten. Toteutukseen valmistauduttiin kaikin tavoin. Materiaalit oli hankittu, osanottajille oli tiedotettu ja puisto oli valmis leirin alkamiseen.

Aikataulu meni ensimmäisten päivien ajan suunnitelmien mukaan. Seinäkankaiden suunnittelua saatiin tehdä aurinkoisessa ja lämpimässä säässä. Hyvän sään takia puistossa vieraili paljon lapsia ja monet heistä olivat innokkaita osallistumaan suunnitteluun maalaamisen kautta. Nuoretkin olivat innoissaan tehtävistä ja alkupäivä menivät tutustuessa toisiin nuoriin ja meihin ohjaajiin.

Suunnitelmat muuttuivat kuitenkin aikataulun suhteen täysin, sillä loppuviikon huono sää ajoi meidät sisätiloihin. Saimme kuitenkin valmiiksi työt mitä leirillä oli suunniteltukin tehtävän. Seinäkankaiden suunnitteluun sekä katumaalauksen tekoon oli tarkoitus käyttää koko viikko, mutta työstimme niitä vain maanantaista keskiviikkoon. Leiriviikon viimeisenä päivänä, perjantaina oli tarkoitus järjestää kaikille avoin katumaalaustapahtuma, jolloin kaikki olisivat tervetulleita täydentämään leirillä valmistunutta katumaalausta, sekä tallentamaan oman kädenjälkensä katuun. Huonon sään vuoksi katumaalaustapahtuma jouduttiin siirtämään seuraavalle viikolle. Tämä on tavallinen toimenpide katumaalaustapahtumaa järjestettäessä, sillä sateella maalaaminen ei onnistuisi.

Koska tapahtumaa jouduttiin siirtämään, eivät nuoret näin ollen päässeet osalliseksi siihen. Tämä oli valitettavaa sillä uskon, että jos nuoret olisivat olleet apuna katumaalaustapahtumassa, olisi taas ollut otollinen ja luonteva tilaisuus las-

ten ja nuorten yhteiselle tekemiselle. Mukana oleminen olisi mielestäni myös vahvistanut nuorten kuuluvuutta suomalaiseen kulttuuriin, sekä yhteisöön ja tuonut heille positiivisia kokemuksia uudesta kotimaastaan. Leirin tarkoituksena olikin mielestäni löytää juuri niitä luontevia tapoja yhteistyöhön. Tarkoituksena ei ollut se, että nuoret ja lapset laitetaan samaan tilaan ja sanotaan, että kommunikoi-kaa.

Meillä ei ollut minkäänlaista varasuunnitelmaa sille, jos vettä alkaa sataa. Onneksi taiteilijalla, kenellä on pitkä kokemus erilaisten taidetyöpajojen vetämisestä, oli suunnitelmat valmiina. Sisätiloihin siirryttäessä teimme Darwinin massasta erilaisia veistoksia ja viimeisenä päivänä helmistä koruja. Veistosten tekoon osallistui myös lapsia. Tällöin kontakti lasten ja nuorten välillä oli mielestäni tiiviimpi ollessamme yhteisessä tilassa.

Leirin sisällön muuttuminen laski mielestäni hieman nuorten aktiivisuutta. Koska emme olleet varasuunnitelmaa tehneet, päivistä tuli hieman rennommat jolloin ”luppo-aikaa” jäi enemmän. Kaikki osapuolet olivat tyytyväisiä tulokseen. Katumaalaus sai tunnustusta niin puiston työntekijöiltä, kuin ohi kulkevilta ihmisiltäkin. Olen itsekkin tyytyväinen tuloksiin ja ylipäättänsä leirin onnistumiseen. Viimeisenä leiripäivänä tunnelma oli hyvä ja minulla oli mielestäni hyvä yhteys nuorten kanssa.

Toteutuksen haasteiksi koitui mielestäni sää, joka muutti aikatauluja ja sisältöjä. Toinen asia, joka jäi askarruttamaan oli se, että lasten ja nuorten välille olisin halunnut enemmän kontaktia. Sitoutuneen lapsiryhmän puuttuessa tätä kontaktia ei täysin syntynyt. Toki lapsilla oli osuus seinäkankaiden suunnittelussa ja lapsia oli mukana myös tekemässä veistoksia. Silti uskon, että olisimme saaneet enemmän irti leiristä, jos lapsiryhmä olisi ollut koko ajan aktiivisesti mukana.

Maahanmuuttajanuorten kanssa mielestäni kuitenkin saavutimme ne asiat mitä lähdimmekin leiriltä hakemaan. Tavoitteina oli, että pystyisimme tarjoamaan heille virikkeellistä toimintaa kesälomaksi ja voisimme rohkaista heitä Suomen kielen puhumiseen.

6.3 Oman toiminnan arviointi

Suurin osa projektin yhteistyötahoista oli minulle entuudestaan tuttuja. Olin ollut työharjoittelussa Kulttuurisaitalla, joten tunsin heidän toimintamallinsa. Mäki-Matin perhepuiston, tai taiteilija Pertti Karjalaisen kanssa en ollut ollut aikaisemmin tekemisissä.

Omasta mielestäni tulin hyvin toimeen eri ihmisten kanssa. Kulttuurisaitan Elina Kesäniemen kanssa saimme mielestäni moitteettomasti sovittua tarvittavat asiat ja hän luotti minuun, että projektin tuottaminen onnistuu minulta. Taiteilija Pertti Karjalainen on tehnyt aktiivista yhteistyötä Kulttuurisaitan kanssa, joten sitä kautta yhteistyö hänen kanssaan alkoi vaivattomasti. Mielestäni hän otti minut hyvin vastaan ja pystyi näin keskittymään täysillä omaan taiteelliseen työhönsä. Mäki-Matin perhepuiston ryhmään kuului monia eri toimijoita, joiden kanssa leiriä suunniteltiin. Mukana oli puistokoordinaattori Katri Kluukeri, vastaava lastentarhanopettaja Otto Lahtinen sekä Mäki-Matin perhepuisto tukiyhdistyksen puheenjohtaja Pia Pale. Vaikka he eivät minua tunteneet entuudestaan, ottivat he minut hyvin vastaan ja antoivat minun vetää projektia.

Yhtenä onnistumisenani näen selkeästi sen, että olin niin aktiivisesti mukana leirillä koko ajan. Pääsin tutustumaan nuoriin ja lapsiin paremmin ja luotua heihin yhteyden. Periaatteessahan tuottajan ei yleensä tarvitsisi osallistua noin paljon toteutukseen, mutta koin sen tämän oppinäytetyön kannalta tärkeäksi.

Nuorten kanssa yhteistyö sujui osaltani hyvin. Oli selkeästi hyvä, että mukana oli henkilö, joka oli lähellä heidän omaa ikäänsä. Monesti pelkät aikuiset ohjaajat saattavat aiheuttaa sen, että toimimisesta tulee nuorten käskemistä aikuisten kautta. Toimin ikään kuin linkkinä taiteilijan, sekä nuorten välillä.

Minulla ei ole aikaisempaa kokemusta taidekasvatuksesta tai maahanmuuttajien kanssa toimimisesta. Alussa epäröin hieman lähteä projektiin juuri kokemuksen vähyyden takia.

Tuottajan roolissani löydän kehitettävää. Mielestäni olisin voinut aktiivisemmin ottaa ohjat käsiini leiriä suunnitellessa. Minun olisi pitänyt ottaa selvä rooli päävastuussa olemisesta. Nyt olin yksi muista ja se vaikeutti joitakin asioita suunnitteluvaiheessa. Tähän varmasti vaikutti osaltaan oma luonteenpiirteeni. Uusi ti-

lanne ja uudet ihmiset aiheuttavat minulle sen, että en aluksi ole paljon äänessä tai hae keskipisteen roolia. Jos lähtisin nyt tekemään projektin uudestaan uskon, että olisin rohkeampi ja toisin omat mielipiteeni selkeämmin esille.

Tulevaisuudessa minun pitää vahvemmin nousta esiin ja ottaa vastuuta asioista, sekä tuoda enemmän omia mielipiteitäni esille.

7. POHDINTA

Tämän projektin yhtenä tärkeänä tarkoituksena oli suunnittelija Elina Kesäniemen mukaan selvittää, syntyisikö tällaisesta leiritoiminnasta hyvä, jatkuva toimintamalli.

Kysyin suunnittelijalta häntä haastatellessani myös sitä, olisiko tällaisella leirillä jatkumoa ja ollaanko esimerkiksi maahanmuuttajanuorille suunnattuja työpajoja tai leirejä tulossa. Hän toteaa, että tämänkaltaiset projektit ovat työläitä ja siksi aina kehittämisloukkoja. Kouluille ja päiväkodeille ollaan kehittämässä menetelmiä oman ympäristön tutkimiseen ja siihen osallistumiseen näiden kehittämistyöpajojen kokemusten pohjalta.

Tämänkaltaisen projekti on työläs toteuttaa. Tällöin toiminnan kysynnän ja resursoinnin paineet pakottavat helpommin monistettavien menetelmien kehittämiseen. suunnittelijan mukaan Kulttuuriaitta myös pyrkii siihen, että taidekasvatus olisi luonnollinen osa nuorten ja lasten arkea, ei jokin ylimääräinen kevenys. Hän myös toivoo, että Kulttuuriaitta tulee tulevaisuudessakin tekemään tällaisia tila- ja ympäristötaideprojekteja kehittämismielessä. Kulttuuriaitan historiassa tällaisista projekteista on kyllä näyttöjä.

Maahanmuuttajanuoret ja lapset ovat yksi Kulttuuriaitan kohderyhmistä. Kulttuuriaitan mukaan on tärkeää, että heille järjestetään ohjelmaa ilman erityisryhmän statusta ja toisaalta juuri heidän erityistarpeensa huomioiden. Kulttuuriaitan toiminta tavoittaa maahanmuuttajanuoret ja lapset kouluissa ja päiväkodeissa samalla tavalla kuin se tavoittaa Suomessa syntyneet, sillä koulumme ja päiväkotimme ovat tällä hetkellä todella monikulttuurisia. Kulttuuriaitan tavoitteena onkin luoda oma työpajaohjelmisto Jyväskylän perusopetuksen kulttuuriopetussuunnitelmaan Suomeen muuttaville lapsille ja nuorille, mutta tämä on hänen mukaansa kehitysasteella vielä.

Siihen, olisiko kyseisellä toimintamallilla suunnitellulla leirillä tulevaisuutta myös ensi kesänä, hän vastaa, että Kulttuuriaitalla ei ole resursseja lähteä tuottamaan toimintaa kesäaikaan. Muutenkin vapaa-ajan toiminta tullaan kattamaan Jyvä-

kylän seudulla lähinnä Kulttuuripassilla, sekä nuorisotilojen kanssa tehdyillä yhteistöillä.

Tämä kyseinen projekti siis oli kokeilu, jota ei olla ainakaan ensi kesänä toteuttamassa samalla kaavalla. Projektilla oli ainutlaatuiset puitteet olla mukana Mäki-Matin perhepuiston kunnostusprojektissa ja samanlaista tilaisuutta ei ole tulossa. Tällaiset projektit ovat siis kertaluontoisia ja niiden monistaminen on vaikeaa, esimerkiksi menetelmien takia. Näen itsekkin sen, että projektissa käytettyjä menetelmiä voidaan kuitenkin tulevaisuudessa hyödyntää toisissa projekteissa. Tämä projekti antoi arvokasta tietotaitoa maahanmuuttajalasten kanssa työskentelystä, minkä avulla heille suunnattuja työpajoja voidaan kehittää.

Mäki-Matin perhepuisto on mielestäni oivallinen paikka tällaisten projektien järjestämiselle. Puistosta löytyy hyvät puitteet ulkona olemiselle sekä sisätiloissa toimiminen onnistuu myös hyvin. Ehdottomasti sitä kannattaisi hyödyntää. Maahanmuuttajanuorten ja lasten toimiminen yhdessä on mielestäni hyvä idea ja sitä olisikin hyvä lähteä kehittämään eteenpäin.

Tämän taidekasvatusleirin uudelleen järjestäminen ei mielestäni ole mahdotonta. Etenkin kadunmaalausprojektista saisi hyvän pohjan toiminnalle, mikä olisi jokavuotista. Tulevaisuudessa voisi panostaa myös entistä enemmän nuorten ohjaavaan rooliin lasten kanssa. Nuoret voisivat lasten kanssa suunnitella kadulle tehtävän ison katumaalauksen. Katumaalauksen teema voisi olla joka vuosi erilainen ja liittyvä esimerkiksi ajankohtaisiin aiheisiin. Esimerkkinä vaikkapa ilmastonmuutos jota ryhmä käsittelee maalauksen kautta.

Taidekasvatusleiri olisi monipäiväinen, jolloin ensimmäisinä päivinä maalausta suunniteltaisiin esimerkiksi paperille ja lopputuloksena olisi katuun syntynyt maalaus. Tämän voisi tulevaisuudessakin yhdistää perhepuiston katumaalaus-tapahtumaan. Leiriläiset voisivat esimerkiksi esitellä teoksen tapahtumassa jonka jälkeen muut voisivat osallistua teokseen myös ja maalata katuun esimerkiksi muita aiheeseen liittyviä kuvia tai tekstiä. Näin tapahtumalla olisi selkeä teema joka vuosi ja sen avulla se saisi varmasti julkisuuttakin.

Haasteet tällaisen jokavuotisen leirin järjestämisessä olisivat varmasti talouspuoli ja myös sää. Leirin ajankohtana parhaiten toimii juuri kesän alku, mutta sään vaihtelut vaikeuttaisivat ulkona työskentelyä, joka kuitenkin olisi iso osa

toimintaa. Myös taloudellinen puoli tulisi ratkaista. Kulttuurialalla olisi tähän projektiin hyvät edellytykset asiantuntijuuden, verkoston ja kokemuksen takia, mutta kuten Elina on todennut, Kulttuurialan resurssit eivät tämän tyyppiseen jatkuvaan leiritoimintaan tällä hetkellä riitä. Tällaisen toiminnan tuottaminen voisi olla osa Jyväskylän kaupungin maahanmuuttajapolitiikkaa ja monikulttuurisuutta.

Omasta mielestäni toimintaa maahanmuuttajalapsille ja nuorille on kehitettävä. Heidän määränsä Suomessa kasvaa koko ajan ja yhteiskunnan paineet heidän sopeutumisensa nopeuttamiseen ovat suuret. Maahanmuuttajien sopeutumiseen vaikuttaa suuresti heidän Suomen kielen kehittymisensä sekä sosiaaliset suhteet.

Olisi hienoa, jos heille olisi jatkuvaa toimintaa esimerkiksi työpajojen muodossa, jolloin heidän tarpeensa otettaisiin huomioon. Kulttuurialta on Jyväskylässä ja koko Keski-Suomessa mielestäni erittäin aktiivinen lastenkulttuurin kehittäjä ja taidekasvatuksen puolestapuhuja. Ja tässä tapauksessa puhun teoista, jotka eivät jää ainoastaan puheen tasolle. Vaikka tästä projektista ei jatkumoa tulekaan, on mielestäni hienoa, miten Kulttuurialta on valmis ottamaan pieniä riskejäkin ja kokeilemaan uutta kehittääkseen toimintaansa ja metodeitaan.

Tuotannollisesta näkökulmasta leiriä on haastavaa arvioida. Tätä projektia arviointiin prosessin kautta, ei niinkään lopputuloksen. Tuottajana taas arvioisin leirin lopputuloksen onnistumista. Lopputuloksena syntyivät katumaalaus Oikokadulle sekä näyttömän seinäkankaat. Voin siis vain todeta, että yhteistyötahot ovat tyytyväisiä tuotoksiin, jotka syntyivät yhteistyössä lasten- ja nuorten kanssa. Oma

Kulttuurialta toivoi, että tämä opinnäytetyö kertoisi, toteutuivatko asetetut tavoitteet. Olen työssäni todennut, että tavoitteet ovat toteutuneet ja leirin kohderyhmälle on esimerkiksi työpajojen avulla tulevaisuudessa varmasti tilausta.

LÄHTEET

Bardy, Marjatta & Salmi, Minna & Heino, Tarja 2001. Mikä lapsiamme uhkaa? Suuntaviivoja 2000-luvun lapsipoliittiseen keskusteluun (1. painos) Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Raportteja 263. Helsinki: Stakes.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2008. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.

Kantonen Lea 2005, Telta- Kohtaamisia nuorten taidetyöpajoissa. Taideteollisen korkeakoulun julkaisu A54. Keuruu: Otava.

Karppinen, Seija & Ruokonen, Inkeri & Uusikylä, Kari 2005. Taidon ja taiteen luova voima, kirjoituksia 9-12-vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatuksesta. Helsinki: Finn Lectura Ab.

Kivimäki, Kati & Kolsio, Hannele 2007. Yhteyksiä- Asiaa yhteisötaiteesta. Rauma: Rauman taiteilijavierasohjelma Raumars ry.

Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma. Opetusministeriön julkaisuja 2003:29.

Liebkind, Karmela 2006. Monikulttuurinen Suomi- Etniset suhteet tutkimuksen valossa (3. painos) Tampere: Yliopistokustannus.

Pääjoki, Tarja 1999. Reittejä taidekasvatuksen kartalla, taidekasityksen merkityksistä taidekasvatusteksteissä. Jyväskylä: Kampus kustannus.

Sederholm, Helena 2007. Taidekasvatus- samassa rytmissä elämän kanssa. Teoksessa Bardy, Marjatta & Haapalainen, Riikka & Isotalo, Merja & Koronen Pekka (toim.) 2007. Taide keskellä elämää. Helsinki: Nykyaiteenmuseo Kiasman julkaisuja 106/2007, 143.

Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Tammi.

Väänänen, Seppo 2001. Yhteisö rakentaa ympäristöään –Yhteisötaiteen merkityksestä, prosessoinnista ja toimintojen ohjauksesta. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Muut lähteet

Taikalamppu 2009. Viitattu 22.7.2009

<http://www.taikalamppu.fi/>

Maahanmuuttovirasto 2009. Viitattu 18.11.2009

<http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?path=2761#8>

Mäki-Matin perhepuisto 2009. Viitattu 23.7.2009

<http://www.pikku-matti.net/>

Kesäniemi, Elina 2009. Kulttuuriantan tavoitteet kulttuuriopetussuunnitelmassa.

Email elina.kesaniemi@jkl.fi 5.11.2009.

Valtion säädöstietopankki 2009. Viitattu 18.11.2009

<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2002/20020145>

LIITTEET

LIITE 1. Alkuperäinen aikataulu

Aikataulu

Ma 1.6. klo 9-13

Ohjattu leiriaamu nuorille ja lapsiryhmälle: seinäkankaiden luonnokset. *Pertin ohjausta

Ti 2.6.klo 9-13

Ohjattu leiriaamu nuorille ja lapsiryhmälle: seinäkankaiden luonnokset. *Pertin ohjausta

Ke 3.6.

Itsenäistä työskentelyä, nuoret: Katumaalauksen suunnittelu

To 4.6. klo 9-11

Pertin ohjauksella / lapsiryhmä ja nuoret: katumaalaus

Pe 5.6. klo 10-13

Katumaalaustapahtuma (Pertti myös paikalla)

LIITE 2. Kirahvi-katumaalaus

LIITE 3. Katumaalauksen suunnittelua

LIITE 4. Haastattelukysymykset Pertti Karjalainen

1. Ennakko-odotuksesi leiristä? (Onko aiempaa kokemusta maahanmuuttajien kanssa työskentelystä?)
2. Tavoitteet? (Asetitko itsellesi tavoitteita leiristä tai asetitko mielessäsi tavoitteita lapsille/nuorille)
3. Leiriä suunnitellessa tavoitteena oli, että lapset pääsevät muokkaamaan omaa lähiympäristöään ja työskentely olisi lapsilähtöistä. Maahanmuuttajataustaisille nuorille haluttiin tarjota virikkeellistä tekemistä kesäksi ja rohkaista Suomen kielen puhumiseen. Miten nämä tavoitteen mielestäsi toteutuivat?
4. Jälkeenpäin on turha jossitella, mutta mitä olisit tehnyt toisin jos saisit tehdä projektin uudestaan? vai olisitko tehnyt mitään?
5. Millaisia haasteita koit maahanmuuttajien kanssa työskentelyssä? Entä yleensä leirin aikana?
6. Miten mielestäsi yhteistyö sujui eri tahojen välillä?
(Kulttuuriaitta, Mäki-Matti jne..)Oletko tyytyväinen lopputulokseen
(teoksiin, projektiin yleensä)
7. Tuleeko muita ajatuksia mieleen? Sana on vapaa!

LIITE 5. Haastattelukysymykset Kulttuurialta / Elina Kesäniemi

1. Ennakko-odotukset leiristä?
2. Organisaationne asettamat tavoitteet leirille?
3. Toteutuivatko asettamanne tavoitteet?
4. Leiriä suunnitellessa tavoitteena oli, että lapset pääsevät muokkaamaan omaa lähiympäristöään ja työskentely olisi lapsilähtöistä. Maahanmuuttajataustaisille nuorille haluttiin tarjota virikkeellistä tekemistä kesäksi ja rohkaista Suomen kielen puhumiseen. Miten nämä tavoitteen mielestänne toteutuivat?
5. Jälkeenpäin on turha jossitella, mutta mitä olisitte tehneet toisin jos saisitte tehdä projektin uudestaan? Vai olisitteko tehneet mitään?
6. Miten mielestäsi yhteistyö sujui eri tahojen välillä?
7. Oletteko tyytyväinen lopputulokseen (teoksiin, projektiin yleensä)
8. Tuleeko muita ajatuksia mieleen? Sana on vapaa!
9. Voisiko tällaisella projektilla olla mahdollisuuksia toteutua myös tulevaisuudessa? Onko esimerkiksi maahanmuuttajille suunnattuja työpajoja tms. tulossa?